Advies voor Gemeente Bernheze

Ontwikkeling sportpark nabij de Dieppoel – ecologische, cultuurhistorische en recreatieve inpassing

Op initiatief van IVN Bernheze hebben vier leden ([redacted]) op vrijdag 6 juni 2025 een schouw uitgevoerd in het gebied tussen de Dieppoel en de Leijgraaf/Klotbeek, waar de gemeente Bernheze voornemens is een nieuw sportpark te realiseren. [redacted] heeft zijn bevindingen vooraf per email met de werkgroepleden gedeeld.

De gemeente Bernheze heeft plannen om de sportvelden te verplaatsen naar het gebied dat begrensd wordt door Koffiestraat, Dieppoel, Hommelsedijk en Leijgraaf. In de veertiger jaren van de vorige eeuw voetbalde vv Avestein hier.

De huidige situatie is dat iedereen er iets van vindt en ook roept. IVN vraagt zich af wat we van deze ontwikkeling vinden. Als IVN kijken we vanuit de natuur. We zeggen wat we zien en horen en nodigen alle betrokkenen uit om hier rekening mee te houden.

In augustus 2024 zijn enkele leden van IVN Bernheze met wethouder Tielemans in het gebied van de Klotbeek en de Leijgraaf geweest om de ecologische en natuur-historische waarde verder te bespreken. Een verslag van deze bijeenkomst is bijlage 1 bij dit verslag toegevoegd.

Vanuit onze expertise en betrokkenheid bij natuur, landschap en duurzaamheid willen wij het College van B&W graag enkele aandachtspunten en aanbevelingen meegeven die van belang zijn voor een zorgvuldige inpassing van het sportpark in dit waardevolle gebied.

Inpassing binnen de omgevingsvisie

De ontwikkeling van het sportpark moet passen binnen de omgevingsvisie van de gemeente Bernheze, waarin duurzaamheid, kwaliteit van de leefomgeving en behoud van natuurwaarden speerpunten zijn. Het gebied rondom de Dieppoel vormt een belangrijke schakel in de ecologische structuur van Bernheze. De locatie grenst aan de ecologische verbindingszone (EVZ) van de Maashorst naar het Wijbosch Broek. Het gebied tussen de Dintherse bossen en de Heeswijkse bossen vraagt om versterking. Met de aanleg van het sportpark is er extra risico op verstoring of aantasting van deze verbinding , wat haaks staat op de ambities zoals verwoord in de omgevingsvisie.
Een kaart met de omgevingsvisie met de groenstructuren is bijgevoegd in bijlage 2 en een detail van het gebied in bijlage 2a.
IVN Bernheze is niet tegen deze plannen, omdat het zich realiseert dat sport voor een positieve gezondheid van belang is. De plek is met aandacht gekozen, getuige het onderzoek wat de gemeente Bernheze heeft laten doen. IVN Bernheze vraagt aandacht voor een aantal elementen.

A: Natuurwaarden en ecologie

Het beoogde gebied heeft lage natuurwaarden door een langdurig gebruik door agrariërs met het verbouwen van mais en gras. De belangrijkste bedreigingen bij de aanleg van het nieuwe sportpark in dit gebied zijn de toename van lichtverstrooiing, waardoor het ritme van dag- en nacht wordt verstoord. Een tweede element is de toename van geluid in het gebied, door sportacitiviteit en het publiek wat hier naartoe komt. Ten derde is er in het gebied meer verkeer.
Wij vragen nadrukkelijk aandacht voor het volgende:

- **Bescherming van bestaande natuurlijke elementen**
  Het gebied kent waardevolle elementen zoals de Dieppoel zelf, delen van het oude coulisselandschap, en natte beekbegeleidende vegetatie langs de Leijgraaf en de Klotbeek. Deze moeten worden behouden en waar mogelijk versterkt. Ook de waterstructuren zijn voor dit gebied belangrijk en zouden behouden moeten blijven of omgelegd, zodat er voldoende afwateringsmogelijkheden op de Leijgraaf blijven.

- **Versterking van ecologische verbindingen**
  De geplande ontwikkeling biedt juist kansen om de EVZ te versterken, bijvoorbeeld door de aanleg

van ecologische oevers, bloemrijke graslanden en inheemse beplanting in de bufferzones. Het kan een krachtig onderdeel zijn in de verbinding van de Aa en Leijgraaf met de groen- blauwe dooradering van Heeswijk-Dinther, zoals in de Omgevingsvisie eerder is besproken.

- **Faunapassages en stiltegebieden**
  Voor fauna zijn rustzones en doorgangen cruciaal. Zorg voor ononderbroken verbindingen voor kleine zoogdieren, amfibieën en vogels, en minimaliseer verstoring door menselijk gebruik. De uilen gebruiken het gebied nadrukkelijk als foerageergebied. De uilenwerkgroep beheert kasten in de Koffiestraat op diverse plekken, de Hommelse Hoeve en de Stoppelveldseweg.

- **Bufferzone tussen sport en natuur**
  Een essentieel punt voor IVN Bernheze is de aanleg van een natuurlijke buffer tussen het sportpark en de Leijgraaf met de Klotbeek. De kwetsbare natuur zou moeten worden ingepakt om beschermd te worden voor de extensivering van lichtverstrooiing en geluidshinder.

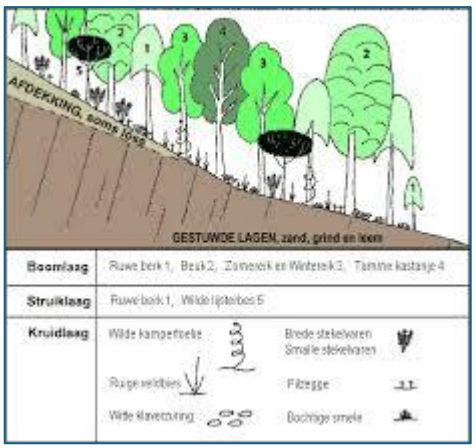
  Deze buffer dient meerdere functies:

  Ecologische functie: als overgangszone en habitat voor flora en fauna;

  Landschappelijke functie: als visuele overgang tussen open en bebouwd gebied;

  Bescherming tegen licht- en geluidsoverlast: gebruik van aarden wallen, houtwallen en dichte beplanting met inheemse soorten.

  We voorzien een bufferzone met verschillende lagen. Een dwarsdoorsnede van vegetatie in vier lagen beschrijft de verticale structuur van een vegetatie, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen de boomlaag, struiklaag, kruidlaag en moslaag. Deze lagen zijn belangrijk voor de biodiversiteit en het ecosysteem.
  Elke laag heeft specifieke kenmerken:

- **Boomlaag:** Bestaat uit bomen en kan variëren in hoogte en dichtheid.
- **Struiklaag:** Bestaat uit struiken, hagen en klimplanten.
- **Kruidlaag:** Bestaat uit kruiden, vaste planten en bloembollen.
- **Moslaag:** Bestaat uit mossen en kan ook een strooisellaag bevatten.

B: Cultuurhistorische waarden

Het gebied heeft ook cultuurhistorische betekenis. Denk aan de oude waterlopen, de naamgeving (Dieppoel, Leijgraaf), historische perceelsgrenzen en mogelijke relicten van agrarisch gebruik.

Wij pleiten ervoor om:

- Deze elementen te inventariseren vóór de aanleg;
- Historische lijnen te behouden of zichtbaar te maken in de inrichting;
- De naamgeving en informatievoorziening in het gebied te koppelen aan het cultuurhistorisch verhaal.

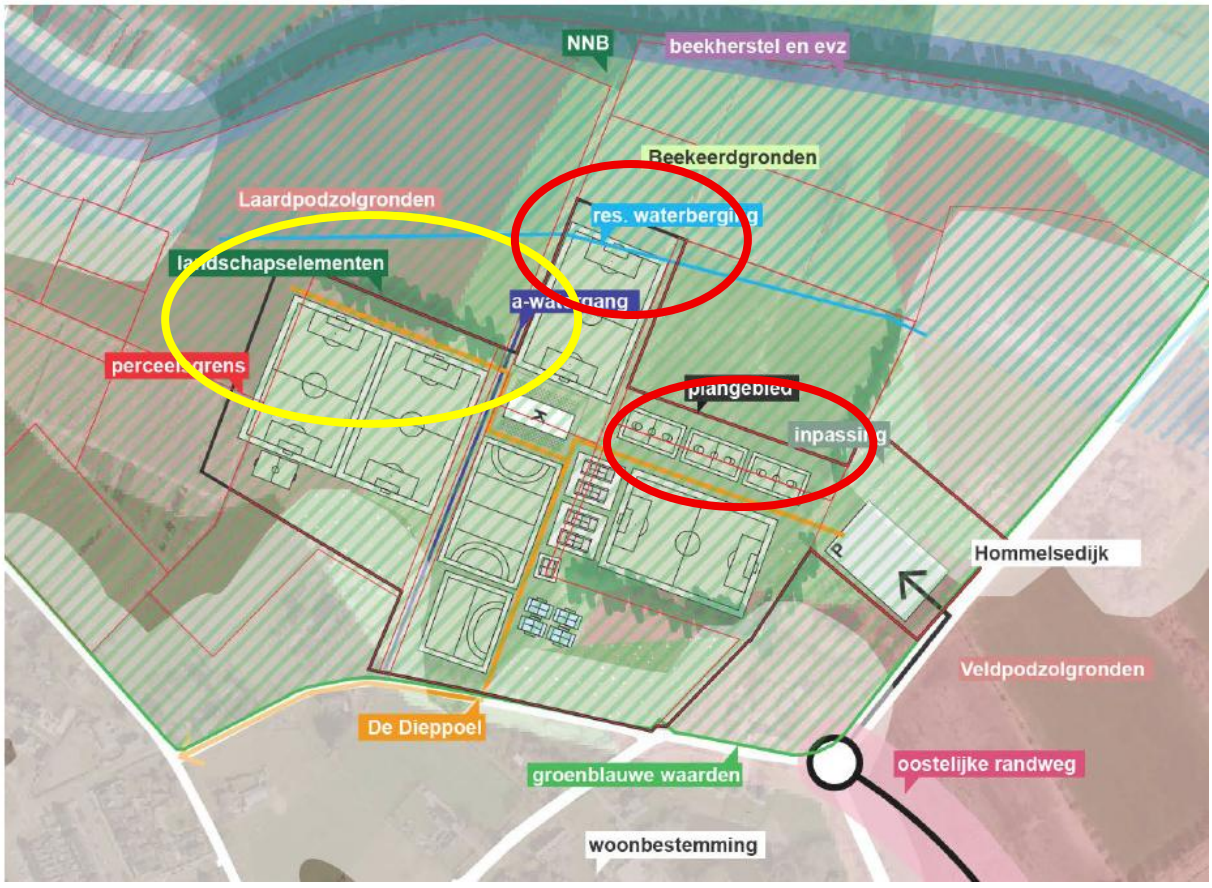
In bijlage drie hebben we met behulp van Topotijdreis een vijftal situaties in beeld gebracht. Situatie 1900 tot 1955, situatie 1955 tot 1978, situatie 1978 tot 1988, situatie 1988 tot 1998 en de laaste verandering in 2016. (zie bijlage 3).

C: Recreactieve waarden

In het gebied wordt heel veel gewandeld. De wandelknooppuntenkaart uit het gemeentelijk netwerk laat zien welke wandelpaden er nu al liggen. Deze worden gecontroleerd door IVN Bernheze. Er liggen wat ons betreft mogelijkheden om door het gebied te wandelen, zoals de vroegere paden liepen ten behoeve van de sport zelf en nieuwe recreatie. (zie kaart bijlage 4)

D: Concrete suggesties voor de inpassing

Op basis van ons lokale bezoek aan het gebied hebben we een aantal praktische suggesties voor de inpassing van de sport in het gebied, zodat de kwetsbaarheid wordt geminimaliseerd.

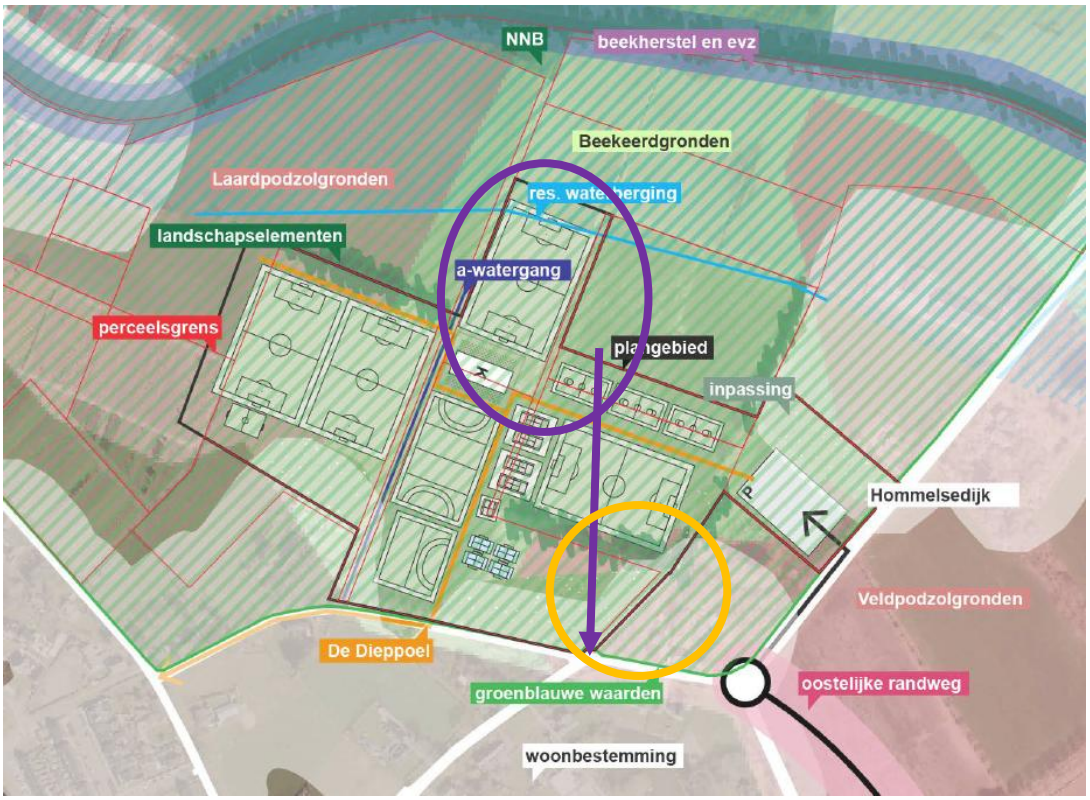

1) Aanleg bufferzone
Om de schade aan het kwetsbare, achterliggende gebied te beperken pleiten we voor de aanleg van een bufferzone achter het sportveld. Een deel van het sportpark wordt afgescheiden door een bestaande bomenrij (geel ovaal). We zouden in het gebied van het rode ovale graag een groene bufferzone zien.

2) Situering van de sportvelden
We zien in bovenstaande tekening een plangebied, daardoor is helder waarom het meeste noordelijke voetbalveld zo ligt. Uit eerdere berichten is ons gebleken dat de invulling van de velden nog met de clubs moet worden besproken. Wij hebben een aantal gecombineerde wensen over het verdelen van de sport over het gebieden.
Vanwege de bescherming van het achterliggende gebied zouden we de meer intensieve sporten het dichtst bij de Dieppoel hebben liggen en de minder intensieve sporten aan de noordzijde van het gebied.
Aan minder intensief denken we aan korfbal, die geeft minder geluid, maar vooral minder licht in de periode dat het vroeg donker is. In de wintermaanden speelt de korfbal zich in de sporthal af en is er meer rust aan de achterzijde.

3) Bomenrij verlengen
Om de schade aan het gebied met natuur te compenseren pleiten we voor de natuurlijke buffer (zie punt 1). We zouden de bomenrij in de gele cirkel op de vorige pagina heel graag verlengd willen zien in oostenlijke richting richting de Hommelsedijk. Idealiter zou alle sportactiviteit ten zuiden van deze groene zone moeten zijn (meer in westelijke richting zouden ook bomen gepland kunnen worden om de bomenrij te herstellen, zoals die vroeger geweest moet zijn.

4) Voetbalveld naar voren

Het voetbalveld in de paarse cirkel zouden wij graag naar voren willen zien. Op die plek zouden dan de korfbalvelden kunnen komen.

5) Pad behouden
De Korte Brandsteeg, het pad (in de oranje cirkel) naast het huis van de familie van Grinsven, zouden we graag behouden willen hebben. Dit is een mooie natuurlijke afscheiding tussen wonen en sport en is vanuit natuur-culturisch oogpunt belangrijk. De bomen zijn karakteristiek. Het pad zou in oude staat kunnen worden gebracht door het te verlengen richting de parkeerplaats.

6) Herstel Lange Brandsteeg
Het van de Lange Brandsteeg, die vroeger de Koffiestraat met de Liniedijk verbond zou in het kader van dit plan weer hersteld kunnen worden. Hierdoor ontstaat een wandelpad in de bufferzone tussen het sportpark en de Klotbeek. We herstellen hiermee de cultuur-historische waarden in het gebied van voor 1978. In de verbinding met de Korte Brandsteeg ontstaat er een logisch netwerk, waarmee een wandeling in het gebied mogelijk wordt gemaakt en ook het recreatiedoel wordt gediend.
Op de plaats van de oude doorwaadbare plek zou een veerpontje een mooi inpassing in het landschap zijn.

Tot slot

IVN Bernheze ziet het als haar rol om op constructieve wijze bij te dragen aan een zorgvuldig proces waarin natuur, ecologie, cultuurhistorie en recreatie hand in hand gaan met ruimtelijke ontwikkeling. We hechten aan de goede relatie die we met de gemeente Bernheze onderhouden. Graag komen wij met de gemeente in gesprek over de verdere planvorming, zodat we onze expertise kunnen inbrengen om het gebied in te richten met het oog op duurzaamheid en biodiversiteit.

Met vriendelijke groet,

Namens de werkgroep Sportpark HaDee,

[redacted]
Voorzitter IVN Bernheze

Bijlage 1: gesprek met wethouder Tielemans, [redacted] en IVN Bernheze ([redacted])

Betreft: Korte samenvatting van onze wandeling bij de Klotbeek in Dinther
Datum: 23 augustus 2024

Aanleiding

Het valt niet mee om tijdens een wandeling het complexe verhaal over de Klotbeek goed neer te zetten. Met dit verslagje wil ik de kansen en bedreigingen laten zien.

Wat speelt

- De Klotbeek is het oudste stukje natuur van Dinther. Veel mensen voelen zich betrokken en hebben daar goede herinneringen. Denk hierbij aan schaatsen, zwemmen, wandelen, vissen, beleving van ongerepte natuur met veel verschillende soorten, natuuronderhoud, enzovoort.
- Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het om een zogenaamde Pingoruïne gaat met bijbehorende beplanting, een overblijfsel uit de laatste ijstijd dat vanuit de natuur bezien meer bescherming vraagt.
- Uit het memo van Brabants Landschap: Klotbeek en provinciaal beleid. “Het terrein rond de Klotbeek maakt deel uit van het Natuurwaarden Netwerk Brabant (NNB) Het water in het terrein is aangeduid als een “zwakgebufferd ven”. Het streefbeeld van dit beheertype is zeer helder, voedselarm water. In de huidige situatie kan niet aan dit streefbeeld worden voldaan.”

Bedreigingen

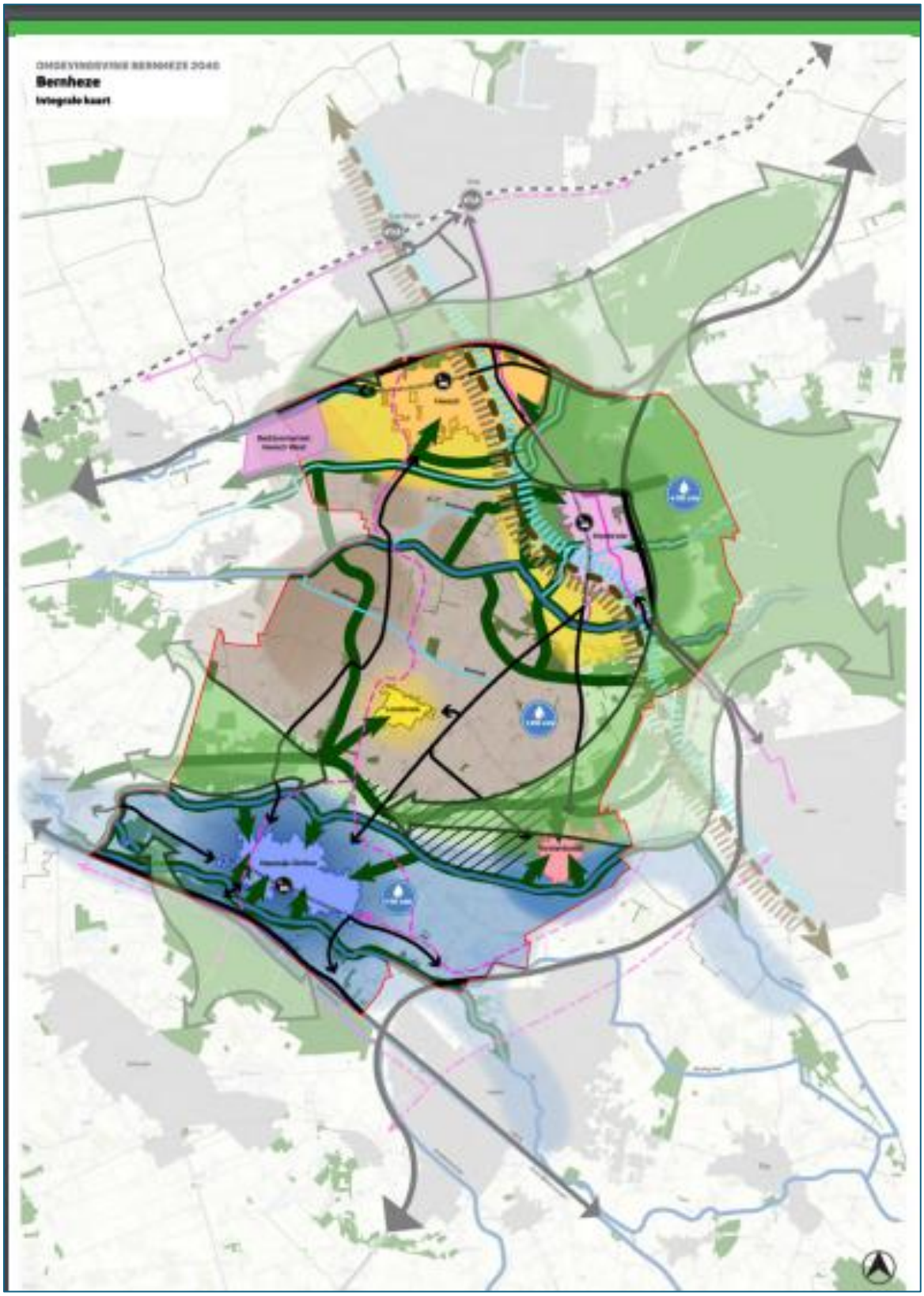
- De Klotbeek gaat wat betreft de natuurdoelen steeds verder achteruit.
- De voor de natuur waardevolle zandpaden zijn niet meer toegankelijk en na de ruilverkaveling is deze erfdienstbaarheid niet meer geactiveerd.
- De aanliggende agrarische eigenaren hebben de gebruikelijke bedrijfsvoering. Dit is teelt van mais met bemesting de oostkant en aan de westkant modern gras met bemesting en beregening. Zij zien deze natuur als bedreiging voor hun bedrijfsvoering.
- Er zijn twee eigenaren met verschillende belangen.
- De Werkgroep Venel van IVN Bernheze doet al ca. veertig jaren onderhoud van het landschap aan het gemeentelijk deel op basis van een beheerovereenkomst. Vanwege de borden “Verboden toegang” van de omliggende grond eigenaren loopt dit steeds stroever. Onze leden worden weggestuurd als ze naar het resultaat van hun werk gaan kijken.
- Aan de zuidkant ligt de Leijgraaf met een mogelijkheid om het waterniveau te regelen. Hierbij is het agrarisch gebruik leidend en niet de natuur.
  De Leijgraaf is om verschillende redenen voedselrijk.

Kansen

- Bescherming van dit waardevol stukje natuur is mogelijk als een deel van de aanliggende grond, die nu agrarisch in gebruik is, wordt omgevormd naar natuur als bedoeld in het Natuurwaarden Netwerk Brabant. De huidige verbinding met de Leijgraaf kan niet blijven.
- Het is belangrijk om het beheer van deze natuur in handen te leggen van één organisatie die ervaring heeft met terreinbeheer. Brabants Landschap ligt waarschijnlijk het meest voor de hand.
- Agrarisch gebruikte gronden moeten worden aangekocht. Er kan waarschijnlijk nog steeds een beroep gedaan worden op het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB).
- In het verleden is regelmatig overlegd met de verschillende belanghebbenden zonder een voor de natuur bevredigende oplossing. Voor het veilig stellen van deze bedreigde natuur is een sterke regie nodig en ook een stevig juridisch besluit met een mogelijkheid om ten gunste van de natuur te onteigenen.

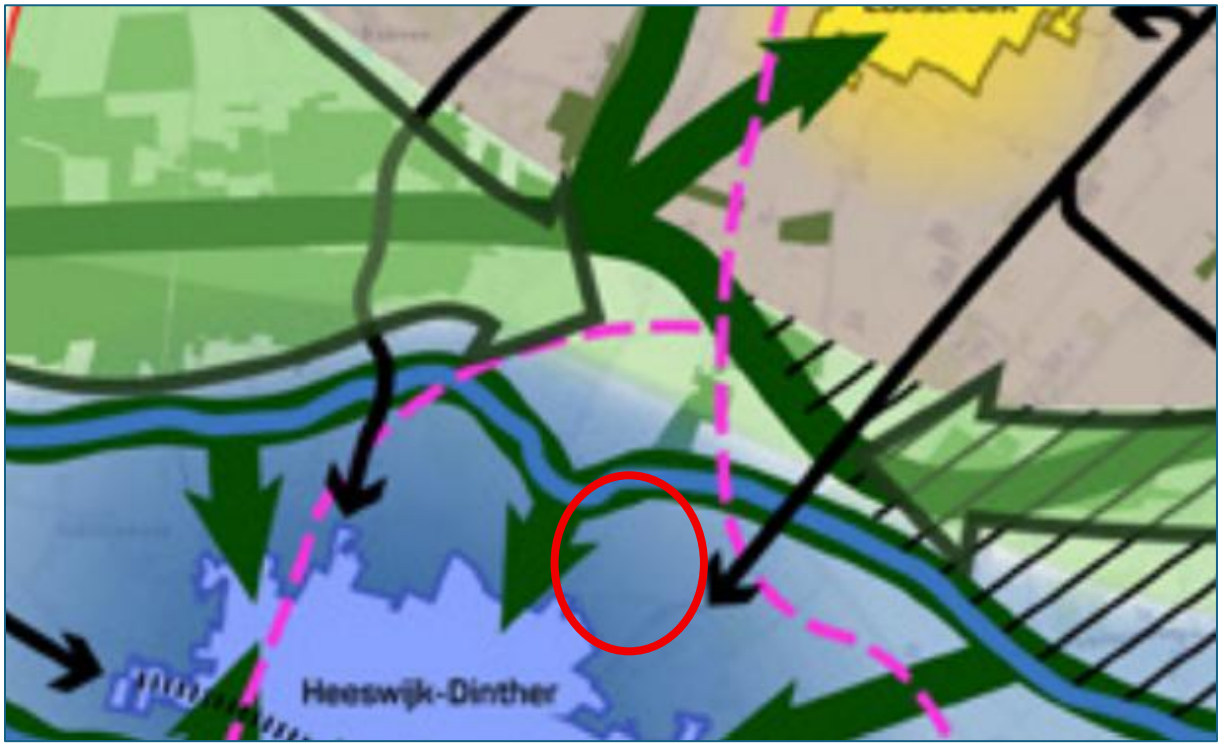
[redacted]

Bijlage 2 Omgevingsvisie – ecologische verbindingszones Bernheze

Bijlage 2a **Omgevingsvisie – ecologische verbindingszones Bernheze**

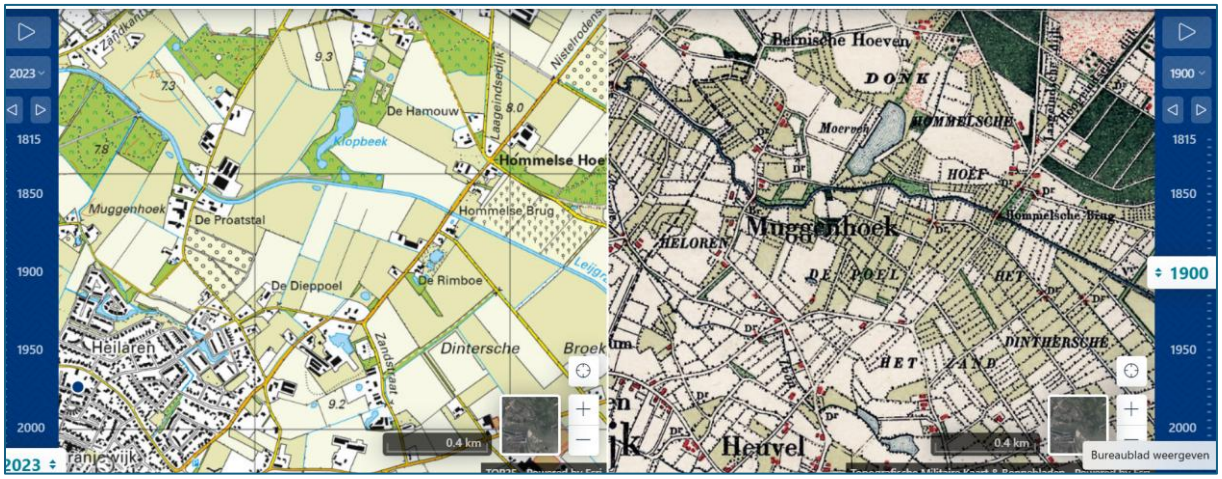
Detail van het gebied ten zuiden van de Leijgraaf en ten noorden van de kern Heewijk-Dinther. In de rode cirkel komt het sportpark liggen.

Bijlage 3 Cultuurhistorische kaart

Topotijdreis geeft goed zicht op hoe het gebied zich in de laatste 125 jaar heeft ontwikkeld. (bron: www.topotijdreis.nl) Op de kaart zien we historische elementen in het landschap, zoals oude perceelsgrenzen, vroegere loop van de Leijgraaf, en relicten van agrarisch gebruik of nederzettingen. We hebben drie fragmenten opgenomen in vergelijking met vandaag.

De situatie in 1900 die tot 1955 ongewijzigd bleef. De Klotbeek was bereikbaar via een pad links langs het huis van de familie van Grinsven aan de Hommelsedijk 37 (bij de afslag naar de Dieppoel rechtdoor). Dit plad liep tot aan de Klotbeek.

In de periode 1955 tot 1978 kun je niet meer de Leijgraaf oversteken, maar blijft het landschap verder vrijwel intact.

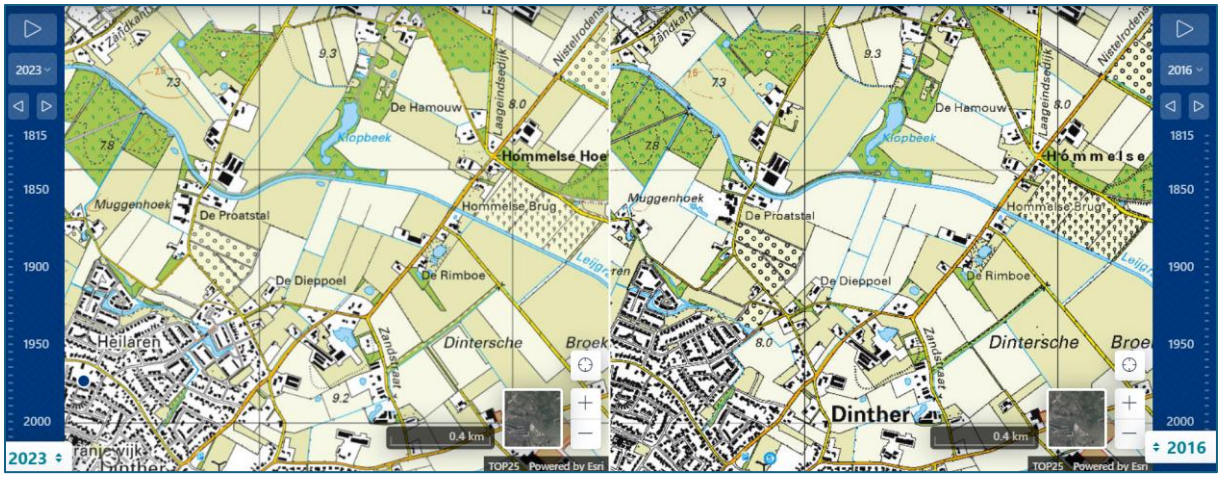
In 1978 zijn de gevolgen van de ruilverkaveling goed zichtbaar. Op de kaart van 1988 zijn alle paden in het landschap verdwenen en is het gebied niet meer toegankelijk.

Vanaf 1998 is er langs de Leijgraaf een gebied getekend wat een aansluiting zou moeten maken van het bosje bij de Klotbeek naar de Dintherse bossen. Ook de waterstructuren zijn goed zichtbaar geworden in het gebied.

Vanaf 2016 is het ingetekend bosje weer weg, nabij de brug van de Hommelsche dijk. Je ziet de ontwikkeling van de nieuwe wijk Rodenburg.

Bijlage 4 **Wandelkaart van het gebied rond de Dieppoel**

Een overzicht van bestaande wandelroutes en paden die recreatief gebruikt worden in het gebied, inclusief verbindingen met nabijgelegen natuurgebieden zoals de Maashorst en het Wijbosch Broek.

